

גולדה במקום ג'יי-אר

אלה הולכים ופוחתים. כמוכן, מדי שנה. אין הוא חולם על שיבה לארץ. אבל הוא ישראלי. וגם פטריוט קיצוני.

גבע הגרמני

מיקרהו של אלי גבע הושווה במאמרים שונים לפרשה היסטורית. הקשוורה בשמו של אחד מאבות הצבא הפרוסי, הרמטכ"ל הלמוט פון מולטקה.

מולטקה זה (רגילים לקרוא לו מולטקה-האב, להבדיל מבן-אחיו האפסי, בעל אותו השם. שהיה הרמטכ"ל של הצבא הגרמני בראשית מלחמת-העולם הראשונה) הטביע חותם עמוק על ההיסטוריה הגרמנית. לא זה בלבד שנוצח על המלחמות שבהן קם הרייך הגרמני השני, בשנות ה-60 וה-70 של המאה שעברה, אלא שהיה גם דמות חינוכית ממדרגה הראשונה. הוא הטיף לאוהב חיים של הצנעלכות, ותבע מקציניו, "להיות יותר מאשר להיראות". לאמור: לא חשוב מהי תדמיתך בעיני הזולת, חשוב מה שאתה מהווה באמת.

חיוו של מולטקה התקשרו לפחות פעם אחת בחיי ארצנו. הוא נשלח כמדריך לצבא העות'מאני, כאשר זה היה נתון במלחמה על ארץ-ישראל, לבנון וסוריה מול איבריהם באשה. בנו של מייסד מצריים החדשה, מוחמד עלי, איבריהם לא למד את תורת המלחמה באקדמיה הצבאית הפרוסית, אך הוא הביס את הצבא התורכי, והלמוט פון-מולטקה הצעיר נאלץ לברוח על חייו באישון-לילה. כמדומני בכותונת-לילה.

הפרשה, שהעלתה את שמו של אציל פרוסי זה בווי-כוחים האחרונים, אירעה במלחמת 1870, מלחמה שהחלה בעיקבות פרובוקציה מכוונת של ראש-הממשלה הפרוסי, אוטו פון-ביסמארק. הצבא הפרוסי ובעלי-בריתו פרצו אל תוך צרפת, ובמלחמת-בזק הביסו את הצבא הצרפתי ולכדו את הקיסר, נפוליון השלישי ביש-המזל. אך פאריס לא נפלה. עיר-הבירה הוסיפה להתנגד, והצבא הפרוסי הטיל עליה מצור — כמו צה"ל על ביירות.

הימים הלפו. ביסמארק חשש שמא מעצמות זרות — בריטניה ואוסטריה — יתערבו בנעשה ויעצרו את הגרמנים. הוא רצה לסיים את המלחמה במהירות, בכל מחיר, על כן דרש להפגין את פאריס, בלי לחם, כדי להביא לכניעתה.

הרמטכ"ל מולטקה, בניגוד לרמטכ"ל רפאל איתן, התנגד לכך בחריפות. הוא הביא נימוקים צבאיים — מחסור בתותחים כבדים ובתחמושת.

אולם ביסמארק טען כי מניעו האמיתי של מולטקה שונים לגמרי, יורשת-העצר של פרוסיה היתה אנגליה, בתה של המלכה ויקטוריה. היא הביעה התנגדות תקיפה להפגזה, על-סמך נימוקים חזקים ביותר. גם למולטקה היתה אשה אנגליה, וביסמארק הטיח בפני מולטקה שהוא משועבד להשפעה בריטית.

בסופו של דבר חיבר מולטקה תזכיר, שבו פירט את כל הנימוקים הצבאיים נגד ההפגזה, אך הוא לא הגיש תזכיר זה מעולם, אלא רק תייק אותו. יש אומרים שהוא רק רצה לי שמור על טהור מצפונו. פאריס נפלה אחרי מצור שנמשך ארבעה חודשים.

אגב, עמדות שני האיש שים בפרשה זו היתה שורג למגמלי מעמדתם הפוליטית העקרונית. דווקא מולטקה תבע לכבוש את כל צרפת, גם במחיר קורבנות רבים ביותר, כדי להכתיר לצרפת שלום נוקשה וסיפוח שטחים צרפתיים נרחבים לגרמניה, מטעמי ביטחון. הוא חשב על "עומק איסטרטגי גי", במושגים שהתיישנו בינתיים, אך שנשארו חביבים בעיני שוחרי-הסיפוח הישראליים כעבור מאה שנה. ואילו ביסמארק רצה להסתפק בסיפוח שטחים מצומצמים באלזס ובלותרינגיה, וגם בעניין זה היסט מאוד, ודהה בפירוש את כל הנימוקים הביטחוניים לסיפוחם.

אף שהגנטיבות החיצונית דומות, קשה להשוות בין פרשת-מולטקה ופרשת-גבע. מעשהו של גבע היה מוסרי טהור — והוא לא הסתפק בתיוק התנגדותו בתיק ללשונו, אך גם למעשהו של מולטקה היתה השפעה מוסרית וחינוכית רבה על הצבא הגרמני. אולי אין זה מיקרה שובן-משפחתו נמנה עם הקושרים נגד היטלר, שהוצאו להורג על-ידי הנאצים, ואולי אין זה גם מיקרה שאלי גבע הוא בנו של אלוף שנוולד בעיר דוברת-גרמנית.

זכורה הפרשה של הצלת בני-הערובה האמריקאים בטהראן בידי השגריר הקנדי שם, פרשה נוגעת-ללב ומעוררת-הערצה. עכשיו באה הפרשה של תיאודור ארקמן, בן ה-48, השגריר הקנדי בבירות. כאשר כל עמיתיו נטשו את הגיהנום של ביירות המערבית, הוא נשאר בה. הוא פתח את המרתף של השגרירות לפני הנשים והילדים של השכונה, וטיפל בהם. הוא חיזק את דעתו על המתרחש בביירות בצורה בוטה ונחרצת, בלשון בלתי-דיפלומטית בהחלט. על כך זכה בשבחים ובגיויים בפרלמנט של ארצו, וכאשר הצטווה לעבור לביירות המזרחית, נשארו אחריו שני דיפלומטים אחרים, כדי לטפל בשוכני-המרתף. אחד מהם נהרג.

לא פגשתי מעולם דיפלומט הזה, אך הייתי רוצה אייפעם לפגשו, כדי ללחוץ את ידו. הלוואי היינו שומעים סיפורים כאלה על הדיפלומטים שלנו, באליסולואדור אי בפיליפינים או בכל מקום אחר.

תחת זאת הותקף אחד השגרירים שלנו בכנסת מפני שערך מסיבת-כלולות לבתו, שנישאה לגבר לא-יהודי, שמו שמיים. גוי! נשואי-ערבות! טפס-פטרסופ!

כאשר תתפרסם התקפה זו בעיתוני אותה ארץ דרום-אמריקאית, שבה מכהן השגריר, יוכלו הקוראים לחשוב

כאשר תתפרסם התקפה זו בעיתוני אותה ארץ דרום-אמריקאית, שבה מכהן השגריר, יוכלו הקוראים לחשוב

אורי אבנרי

יומנו אישי

חלילה כי שגריר זה מייצג מדינה שבה שולטים חוקרי גזע כמו חוקי-נירנברג של הרייך השלישי או הייקר-האפארטהייד של ירדתנו הגדולה, דרום-אפריקה.

פטריוטים בניו-יורק

כשהייתי בניו-יורק סיפר לי ידידי אלכס מסיס שני סיפורים.

סיפור א': באו אליו שני צעירים ישראליים, בני 18, ערב גיוסם לצה"ל יצאו לטיול בארצות-הברית. ידיד ביקש מהם למסור לאלכס חבילה, כתמורה הזמין אותם אלכס לארוחת ערב במיסעדה.

הצעירים הצטיינו בתיאבון בריא. במשך כל האריהה דיברו על פוליטיקה. היה ברור להם שצריכים לעשות כסאח לפלסטינים, להשמיד את אשף, לכבוש את לבנון, לדפוק את כל הערבים, וכן הלאה.

"ומה אתם מתכוונים לעשות אחרי גמר השרות?" התעניין אלכס.

"אנחנו עומדים להסתדר כאן בניו-יורק, כמוכן", השיבו, והתחילו לתחקר את אלכס על הפרנסות בעיר גורדיה-השחקים.

סיפור ב': הוא נסע במונית. בניו-יורק חייבים נהגיה-מוניות להציג בהבלטה שלט הנושא את שם ותמונתם, וכך למד אלכס לדעת כי הנהג הוא אחד גריגורי אליאשווילי, או משהו דומה.

כששאלו אלכס למצוא, אמר הנהג בגאווה: "אני ישראלי!"

זה עורר את סקרנותו של אלכס. הוא שאל אותו על תולדות חייו. מסתבר כי האיש הוא בן 40, במשך 29 שנים חי בברית-המועצות, שנתיים חי בארץ. מזה תשע שנים הוא חי בארצות-הברית.

כלומר, האיש בילה בארץ כ-5% מימי חייו, ואחיוזים

מבקר-תיאטדון נראה פעם כשהוא קם בשעת הצגתו של מחזה, דקות מעטות אחרי ההתחלה, ויוצא מהאולם. למחרת היום כתב ביקורת קטלנית על ההצגה.

"איך העזת לכתוב כך, אחרי שלא ראית אלא חלק קטנטן של המחזה?" התרעם הבימאי.

"איני צריך לאכול ביצה שלמה כדי לדעת שהיא סרוחה", השיב המבקר.

זהו גם תגובתי על הסידרה גולדה, המוצגת עתה בטלוויזיה הישראלית, במקום הסידרה דאלאס.

קודם כל, בהשוואה לגולדה, דאלאס, היא מעשה-תיפ בהשוואה לגולדה שבסרט, סראלן היא אשה אינטלי-גנטית, ופאמלה היא גאון-הזר, היכן אתה, ג'יי-אר הטוב והחביב?

הזדמן לי, במשך הדקות שבהן הכרתי את עצמי לצפות במירקע, לראות את הפוגרום הנוראי שגולדה היתה עדה לו בילדותה. ה' צרה היא שפוגרום זה לא היה ולא נברא. אף שגולדה דיברה עליו בלי הרף, הסי-תבר — כאשר נשאלה לפי רטי העניין — שמעולם לא היתה עדה לשום פוגרום. היא היתה בעיר מסויימת כאשר פשטו שמועות ש' עלול להתרחש פוגרום, אך הפוגרום לא נערך. הוא היה קיים רק בדמיונה של גולדה מאיר.

(יש כאן קיים מקבילים לביוגרפיות של שני אישים אחרים, המתאימים בהחלט לחברתה של גולדה, מנהם בגין, המדבר עד בלי די על השואה, מעולם לא היה בשואה. הוא נטש את ורשה לפני בוא הגרמנים, שהה בוילנה עד שהסובייטים באו לשם, נכלא בברית-המועצות ובא עם הצבא הפולני הימני מרוסיה ארצה. את השואה, שהטביעה חותם כה עמוק על תודעתו, הוא ספג רק מכלי שני ושלישי, ואילו אריאל שרון מספר על ההתנפלות שעמדו ערבים מקלקיליה לערוך בכפר מולדתו, כפרי מלל, ועל ההכנות שנעשו לקראת מאורע זה — אלא שהוא עצמו מודה שההתקפה לא נערכה, ושהמאורע כולו קיים רב בדמיון אמו, הדומה מאוד לגולדה). נראה לי כי הסידרה כולה אינה מראה מציאות כלשהי, מילבד המציאות הנפשית של גולדה מאיר — שלא להשתמש בביטוי אחר להגדרת עולמה הרוחני, הדמות המגולמת על-ידי אינגריד ברגמן היא אמנם מטרי פשת ודוחה למדי, אך אין היא דומה במאומה לגולדה שכולנו הכרנו אותה.

גולדה היתה סנטימנטלית כמו עמוד-ברזל, מתוחכמת כמו קיר ובנויה כמו סכיף-מיטבת. במילים פשוטות, היא היתה אשה בעלת תפיסה פרימיטיבית להחריד, בלתי-מסוגלת לחלוטין למחשבה מופשטת, ללא פיקחות וחוכמה הומור מינמלי, כמו שאמר עליה פעם דויד בן-גוריון, הכישרון העיקרי שלה היה כושר-השינאה. היא שואה הרבה ושואה רבים.

במה היתה, בכל זאת, גדולתה? במה הטביעה את חותמה, הרשימה את הבריות והשתלטה על המדינה? היה לה מה שנקרא "כושר מנהיגות", אותו כישרון אשר יותם, בנו של גידעון, יתם אותם במשל התניכי המפורסם לאטד, שאין לו פרי ואין לו ריח נוחח.

גולדה היתה בעלת אישיות חזקה. היה לה כוח-צדון כביר, היה לה ביטחון עצמי מופרז, מן הסוג האופייני רק לאנשים פרימיטיביים, בוטאליים, שעולמם הנפשי דל מדי מכדי שיתעוררו בליבם ספקים, גם בכך היא דומה, אולי, לאישים שהזכרתי זה עתה.

הדייסה הסאכארינית המבחיילה, שהוכנה על-ידי המפיי-קים הפיקחיים עבור החלק היותר מטופש של היהדות האמריקאית והמוגשת עתה לציבור הישראלי, אינה רק זיוף היסטורי גמור, הוא גם עלבון לאינטליגנציה ולכוח הזיכרון של הצופה הישראלי, שזה אמור, עתה, להיות מזוננו הרוחני.

גולדה היתה בעלת אישיות חזקה. היה לה כוח-צדון כביר, היה לה ביטחון עצמי מופרז, מן הסוג האופייני רק לאנשים פרימיטיביים, בוטאליים, שעולמם הנפשי דל מדי מכדי שיתעוררו בליבם ספקים, גם בכך היא דומה, אולי, לאישים שהזכרתי זה עתה.

הדייסה הסאכארינית המבחיילה, שהוכנה על-ידי המפיי-קים הפיקחיים עבור החלק היותר מטופש של היהדות האמריקאית והמוגשת עתה לציבור הישראלי, אינה רק זיוף היסטורי גמור, הוא גם עלבון לאינטליגנציה ולכוח הזיכרון של הצופה הישראלי, שזה אמור, עתה, להיות מזוננו הרוחני.

גוי במישפחה

הדיפלומטים הם, בדרך כלל, אנשים די משעממים, תפקידם הוא לעשות רושם טוב, לא לשתות יותר כדי במסיבות דיפלומטיות אינסופיות, להעביר איגרות ולחבר דו"חים. כדברי הדיפלומט הבריטי הנרי ווטון לפני 350 שנה, "שגריר הוא אדם הנשלח לחוץ-לארץ כדי לשקר לטובת ארצו".

הקנדים הצליחו, איכשהו, לחרוג מן השיגרה הזאת. השרות הדיפלומטי הקנדי מתחיל להזכיר את האגדות על המישטרה המלכותית הרכובה של קנדה.

מולטקה